

"מפרי הארץ"

"פרשת חזקת"

"עירת הבאר"

"אז ישיר ישראל את השירה הזאת עלי באר ענולה"

כלי יקר: אז ישיר ישראל את השירה הזאת. מאחר שלא נאמר אז ישיר משה ובני ישראל, ועוד שלא שרו השירה הזאת בתחילת ארבעים **שמע מינה שבני ישראל אמרו שירה זו על משה שחזרה הבאר בזכותו אחר שפסקה במיתת מרים**, ומטעם זה לא נזכרה מרים בשירה זו ונזכר משה שנאמר באר חפרוה שרים כרוה נדיבי עם במחוקק, ואין מחוקק אלא משה שנאמר (דברים לג כא) כי שם חלקת מחוקק ספון. ובתענית (ט א) מסיק שחזרה בזכות משה. כי מתחילה היה המן בזכות משה שקיבל התורה כי לא ניתנה התורה כי אם לאוכלי המן (תנחומא בשלח כ) שנאמר (שמות טז ד) למען אנסנו הילך בתורתך, והבאר שהיה מספיק להם כל צורכיהם בזכות מרים שאחזה במדת גמילות חסדים, שכן נאמר (שם א יח) ותחיין את הילדים שהיו מספיקין להם מזון וכו', וענני כבוד אשר שם כבוד השכינה בזכות אהרן שגרם השראת השכינה על ידי הקרבנות.

ובזכות התורה חזרו שלושתן. לכך נאמר באר אשר חפרוה נדיבי עם שאחזו במידת גמילות חסדים ובזכותם היתה הבאר מאז ומקדם, **עכשיו חזרה במחוקק בזכות משה ובזכות התורה** הרמוזה בפסוק וממדבר מתנה וממתנה נחליאל כמו שדרשו חז"ל בעירובין (נד א), דאם לא כן קשה מה ראו על ככה לדרוש פסוקים אלו על התורה ומה ענין שבח התורה אל שירת הבאר אלא לפי שחזרה הבאר בזכות התורה שקיבל משה. וזה פירוש נכון וברור.

הכתב והקבלה: והרנ"ו אמר בכוונת שירת הבאר, הבאר שהיה להם במדבר לא הוציא מימיו תמיד דאם כן כשהיו נוסעים ממקום למקום היה מטשטש הדרכים בנהרותיו וביאוריו כי נהרות רבות נמשכו ממנו ככתוב (תהלים ע"ח) יבקע צורים במדבר וישק כתהומות רבה ויוציא נוזלים מסלע ויורד כנהרות מים, ונאמר פתח צור ויזובו מים הלכו בציות נהר, (וממקרא זה יש כדמות ראי' למ"ש רז"ל לשון פי הבאר, **שהיה פה ממש לבאר לפתוח ולסתום**, מדאמר פתח צור, שאין לשון זה נופל רק על פתיחת פה, כמו ותפתח הארץ את פיה, ואלו היה בקיעה לבדה ה"ל לומר בקע צור, כבכתוב השני יבקע צורים וכמו בצורות יאורים בקע, אמנם הכתוב הראשון מלמד על חברו שתחלה נבקע הצור ונגלה פיו (שהיה נברא בו מששת י"ב) לדעת רז"ל ואחר שנגלה פתח פיו והוציא מימיו),

ונעשה נס זה לפרסם כי יש אלהים בישראל המפליא לעשות למעלה מדרך הטבע הנהוגה, שאם היה מוציא מימיו בלי הפסק משעה שנפתח עד סוף מ' שנה כדרך הצורים הנבקעים, ומוציאם מים מדרך בקיעתן בלי פה, היו סבורים שהדבר דומה לצורים הנבראים בטבע, עכשיו שהיה לו צורת פה וכל פעם פתח פיו והוציא מימיו לצורך שעה וחוזר וסותמו, ידעו כולם שהיא בריאה נפלאה לפרסם יכולת הש"י, והנה בסוף מ' שנה כשחסרו מים אחרי מות מרים, ורבו עם משה וצוהו ה' שידבר אל הסלע, ובשגגה הכהו, אבל אחר המעשה הזה שוב לא הכהו אלא דיבר אליו שיתן מימיו ונתן, **וכשראו ישראל הנס הגדול הזה שבדברו אל הסלע נתן מימיו, שרו שירה חדשה לה'**, וזהו שגלה הכתוב ואמר, ומשם בארה היא הבאר אשר אמר וגו' למשה אסף את העם ואתנה להם מים, ואם כן בארה בסוף מ' שנה היה, וע"כ מפרש היא הבאר אשר אמר וגו' כלומר זהו עצמו הסלע שאמר ה' למשה שידבר אליו ויתן מימיו, ועל זה אמר אז ישיר ישראל את השירה הזאת. עלי באר ענו לה, מלת ענו כמו וענית ואמרת, וכאלו אמר בצחות השיר, ענו לה עלי באר, כלומר אין לכם לעשות דבר אלא לענות ולדבר אל הבאר ולאמר אלי עלי באר, כי כדברכם אליה תעלה הבאר לתוך הסלע ותתן מימיה.

שפת אמת: כי בחי' שירת הבאר הוא בחי' תורה שבע"פ שאחר מ' שנה **זכו בקנין התורה ונעשו מעצמות בני תורה** ז"ש במד' מ"ח פעמים באר כתיב בתורה נגד מ"ח דברים שהתורה נקנית בהם וכתבתי במ"א פ"י הענין להיות נעשין בעצם בני תורה להוציא מילין מפייהם כמ"ש וחי עולם נטע בתוכינו. דכתי' עלי באר ענו הוא כענין שאמרו חז"ל וידבר אלקים כו' הדברים האלה לאמר שהיו עונין על הן הן כו' כי בעשרת הדיברות שדיבר הש"י עם בני"י נטע כח אלקית בלבבות בני"י קבוע בנפשות בני"י **וכפי התיקון שאדם מתקן עצמו מתעורר זה הכח בנפשו**, כמ"ש אנכי בעלתי בכם פ"י אנכי דעשרת הדברות. רמז לדבר 'באר' ענו 'לה' ר"ת בעל שנתקדשו אליו בעשרת הדברות. וזהו העדות של בני"י כמ"ש ענה בי הוי סהיד עלי. פיהם של בני"י בתורה הוא העדות. וכן איתא בזוה"ק באר הוא עדות כמ"ש תהי' לי לעדה כי חפרתי את הבאר ע"ש בזוה"ק פ' וילך.

"מפרי הארץ"

הלכה

אבן העזר

א' שלח שליח לכתוב גט וכתב גט הפסול מדרבנן האם יכול לכתוב אחר?

תשובה: יכול. (עיין בסימן קכ"ב)

ב' מה הדין בספק פסול?

תשובה: ספיקא דהש"ס יכתוב אחר ספק שלנו צריך מינוי חדש. (עיין בסימן קכ"ב)

חושן משפט

א' שלח שליח לקנות דבר וקנה במבצע למי זה מגיע?

תשובה: למשלח. (עיין בסימן קפ"ג)

ב' אם המוכר הוזיל לו במיוחד?

תשובה: חולקים השליח והמשלח. (עיין בסימן קפ"ג)

"עשה לך שרף"

ר' צדוק הכהן: {פרי צדיק שמות לראש חודש אדר שני אות [א]} והתחלת המשנה והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל וכי ידיו של משה עושות מלחמה וכו' אלא כל זמן שישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין לבם וכו' היו מתגברין... אך לפי האמור יתכן דמקרא מגילה היינו מחיית עמלק לתקן שורשו אשר קרר והצניכר והשליך עצלות ורפיו ידים מהתורה עצלה תפיל תרדמה. וכן ענין השופר בראש השנה אף על פי שהוא גזירת הכתוב רמז יש בו עורו ישנים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם (רמב"ם הלכות תשובה פרק ג' הלכה ד'). ועל זה הביא אחר כך שני הענינים דכשמכונין את לבם לשמים היו מתגברין וחיים. ונגד מגילה הביא מה שנאמר והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל שהוא ההתגברות במחיית עמלק.

ואחר כך הביא נגד קול שופר כיוצא בדבר עשה לך שרף וגו' וכמו שאמרנו במה שנאמר (במדבר כ"א, ט') והביט אל נחש הנחושת וחי שיוכל למצוא בזה חיים והיינו דהנחש יצר הרע של תאוה אשת זנונים זה נברא לשמש לאדם לעבודת ה' יתברך שהוא להיות לו חשק וחמידו דאורייתא דאלמלא יצר הרע חדותא דשמעתא לא ליהוי כמו שמובא בזה"ק. וזה שאמרו (סוכה נ"ב ב) דדרש מפנק מנוער עבדו על היצר הרע שהוא נברא להיות עבד להאדם לסייעו לתורה שזה היה תכלית בריאת האדם לעמל תורה.

והנחש כפשוטו היה שמש גדול לסייעו ולעשות מלאכתו (סנהדרין נ"ט ב) וכן לעתיד לא יתבטל יצר דתאוה רק יושאר החשק לתורה כנ"ל ואיתא מר' חיים ויטאל ז"ל נחש גימטריא משיח וזהו והביט אל נחש הנחושת וחי שיקח ממנו חיי עולם כנ"ל. ובשופר מצינו בירושלמי (הובא בתוס' ראש השנה ט"ז: ד"ה כדו) וכד שמע תניין אמר ודאי זהו שיפורא דיתקע בשופר גדול וכו' והיינו דזה יעורר אף לב האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים היינו אף שמשוקעים בתוך הקליפה ועל ידי תשובה עילאה יתוקן הכל שיהיו כזכויות נהורא דנפיק מגו חשוכא. וזהו עסק חודש זה לתקן שהשינה רק כדי לבוא לידי זריזות להיות יגע בתורה הרבה כנ"ל.

"מפרי הארץ"

סיבון ב"ו

בעניין: דיני ברכת השחר

תשובה: לא יברך מתיר אסורים כיון שנותן הואה שנזקף לגמרי ונכלל בזה הישיבה ויש חולקים וטוב שישמע מאחר והסדר לא מעקב.

ז: בירך מלביש ערומים ותיקן בתכ"ד פוקח עורים – מ"ה כשפתח ע"ד פוקח עורים וכשפתח ע"ד מלביש ערומים?

תשובה: כשפתח ע"ד פוקח עורים יוצא פוקח עורים ויש מסתפקים בזה וכשפתח ע"ד מלביש ערומים יצא ידי מלביש ערומים לכו"ע וחוזר ואומר פוקח עורים.

ח: האם מברכים הנותן ליעף כח, סומך נופלים, מגביה שפלים?

תשובה: הנותן ליעף כח לשו"ע לא ונוהגים לברך סומך נופלים, מגביה שפלים לכו"ע לא מברכים.

ט: היה נייעור כל הלילה האם ומה יברך, וכמה יישן לפחות לצאת מפלוגתא?

תשובה: אלוקי נשמה ומעביר שינה לא יברך וצ"ע ולמעשה יצא מאחר או ישן שתין נשמין לצאת מפלוגתא.

י: האם אומרים פסוקים קודם ברכת התורה, ומה שורש הנדון?

תשובה: מחלוקת והמחבר כ' לחוש לדעת האוסרים והרמ"א כ' שהמנהג להקל ולמעשה כ' המשנ"ב להחמיר והנידון האם פסוקים רך תחנונים מחייב ברכה או לא.

א: מה טעם לברכות השחר, והאם גם כשלא נתחייב בהם מברך?

תשובה: כי אסור ליהנות מהעולם הזה בלא ברכה, אם לא נתחייב למחבר אומר בלא הזכרת השם ולרמ"א מברך.

ב: מה פירוש הנותן לשכוי בינה, ומה זה קשור לתרנגול?

תשובה: הלב נקרא שכוי והלב הוא המבין להבחין בין יום ללילה וגם התרנגול מבין זה ונקרא שכוי בערבי ויש הנאה בשמיעתו.

ג: למה בברכות אוזר ישראל ועוטר ישראל מזכירים ישראל?

תשובה: משום צניעות חגורה שלא יהיה לבו רואה את הערווה וכובע משום יראת שמים.

ד: להוציא י"ח בברכות השחר – מ"ה לבקי ולשאינו בקי, בכמה אנשים, ומה נהגו בזמנינו?

תשובה: מוציא אפילו לבקי והלבוש מחמיר בבקי דווקא בעשרה ובזמנינו המנהג כל אח מברך לעצמו.

ה: מאה ברכות – האם זה חיוב, האם יוצא בברכות העולים לתורה, והאם מותר לברך ברכה שא"צ, איך מונים יום לענין זה מערב עד ערב או מבקר עד ערב?

תשובה: חיוב ובשעת החק יוצא בברכת העולים לתורה ואסור לברך ברכה שאינה צריכה ומונים מערב עד ערב.

ו: בירך זוקף כפופים קודם מתיר אסורים מ"ה ומדוע, ומ"ה אם בתכ"ד אמר מתיר אסורים, ומ"ה היפך הסדר בשאר הברכות?

בנשיאות מרן הגרש"א שטרן שליט"א

רח' הרב קוק 1 בני ברק 0533107467

kolmoshasofer@gmail.com

mprihaaretz@gmail.com

"מבלית הוועד"

מהרב אברהם יעקב פרידמן על"ט"א

אשה שצריכה לילך מטעם עבודתה להדריך אנשים במשרד בו נוכחים 5 גברים ואשה אחת וכולם פרוצים, המקום הינו בעל סיווג בטחוני ונעול ע"י קוד, שאלתה מה תעשה עם איסור יחוד.

יחוד אשה אחת עם הרבה אנשים

תנן (בקיודשין פ'): אשה אחת מתייחדת עם שני אנשים. ובגמ' א"ר יהודה אמר רב לא שנו אלא בכשרים, אבל בפרוצים אפילו בי עשרה נמי לא, הוה מעשה והוציאוה עשרה במטה. וכן א"ר יוסף תדע דמיחברי בי עשרה וגנבי כשורא ולא מיכספי מהדדי וכו'. ולהלן שם (פא). רב ור' יהודה הוו קאזלי באורחא ורב הזהיר את ר"י שיזהר מיחוד, א"ל הא מר הוא דאמר בכשרים שרי. א"ל מי יימר דבכשרים כגון אנא ואת, אלא כגון רבי חנינא בר פפי וחביריו [שהגיעו לידי נסיון ועמדו בו כמבול שם לט:]: מבואר דרב לא החזיק עצמו לכשר גבי יחוד. עפ"ז נקטו הרמב"ם והשו"ע (אבהע"ז סי' כ"ב ס"ה) לא תתייחד אשה אחת אפילו עם אנשים הרבה, דליכא כשרים האידנא. מאידך הרשב"א, רי"ף, ראי"ש ועוד סברי דרב אמר כן ממידת ענוה, הלכך שרי לאשה להתייחד עם ב' אנשים כשרים, וסתם אנשים כשרים הם. אבל אם הם פרוצים- אפילו עם עשרה אסור. וכן נקט הרמ"א.

איש אחד עם נשים הרבה

תנן (שם) לא יתייחד אדם עם שתי נשים. ובגמ' תנדב"א הואיל ונשים דעתן קלות. ופרש"י דעתן קלה עליהן ושתיהן נוחות להתפתות. לתוס' ורמב"ם ה"ה אפילו עם נשים הרבה אסור, וכן פסק המחבר. מאידך הרמ"א הביא את שיטת רש"י "ויש מתירין איש אחד עם נשים הרבה". היינו עם ג' נשים, דרך עם ב' נשים אסרינן במשנה. [וביאר הרא"ש א. באיכא טובא א"א דלא מגלו. ב. א"א לבעול כולן]. ובאחרונים כתבו דלדינא יש להחמיר כרמב"ם, ורק בצו"ג אפשר לסמוך על רש"י, כיון שהרמ"א הביא זאת רק כיש מתירין. (שבה"ל ח"ג קפג', אגר"מ סי' סה' יד')

נשים הרבה עם אנשים הרבה

כ' הרמב"ם וכן בשו"ע נשים הרבה עם אנשים הרבה אין חוששין ליחוד. (רמב"ם פכ"ב מאיסו"ב ה"ח, שו"ע שם ס"ו). למגיד משנה מקורו מחתן שפרסה אשתו נדה הוא ישן בין הנשים והיא בין הנשים. מיהו בחלקת מחוקק תמה עליו ואכמ"ל, עי' ח"מ ט'). מאי הרבה והרבה: לב"ח וט"ז- ב' אנשים עם ב' נשים. למהרש"ל, בית שמואל וברכ"י- ג' אנשים עם ג' נשים.

והנה בדיון זה איכא תמיהה טובא מאי אהני אנשים הרבה, הא לרמב"ם סתם אנשים אינם כשרים, וכן איש אחד עם נשים הרבה אסור, והכא הא גרע טפי דאנשים הרבה עם נשים הרבה יכולים לבעול כ"א לאחת מהן. וכבר עמדו על זאת הפוסקים, ופליגי בטעם דהאי התירא. ללבוש- משום דלפריצות גדול כזה לא חיישינן. לעצי ארזים- א"א שלא יתגלה סודה. לרד"ל (בקיודשין פא.)- אפשר שהרמב"ם כתב כן מסברא, דאל"כ אין לדבר סוף ואף ברה"ר ליתסר לעמוד אנשים ונשים. משמע דהוי כעומדים ברה"ר. ולכאורה איכא נפקותא גדולה בהני טעמי, האם שרי אף כשהאנשים פרוצים.

הנה בחלקת מחוקק כ' דלרמ"א דסתם אנשים כשרים ואפי' אשה אחת עם שני אנשים שרי, ובפרוצים אפי' עשרה אסור, הסברא נותנת דפרוצים יהא אסור אפי' עם הרבה נשים. (וכ' דלפ"י אין נפקות' לדיון זה רק לדעת הרמב"ם. והביאו גם בבית שמואל וכו' דלפ"י סעיף זה לא איירי בפרוצים, והא דלא הגיה הרמ"א משום דסמוך למש"כ בסעיף הקודם).

נמצא דהחלקת מחוקק והבית שמואל נוטים דפרוצים ליכא להאי התירא דהרבה אנשים ונשים, וכ"כ בפ"ת בשם הברכ"י וכ"כ נמי בספרו שער יוסף, וכ"כ בחכמ"א. (קכ"ו ה'), ובאפי' זוטרי הוכיח עוד מברכות מה: שנשים ועבדים אין מזמנין משום פריצות, ומדתנן בפסחים צא. אין עושים חבורת נשים ועבדים וקטנים, דפריצי עבדי, ומדתנן סתמא משמע אפילו חבורה שיש בה הרבה נשים והרבה עבדים אסורים, כיון דעבדים פרוצים. ולמעשה כן מוכח מהראב"ד בבעה"נ שער הפרישה ואכמ"ל).

נמצא לדבריהם אשמעינן הרמב"ם דאמנם לית לן כשרים בסתם אינשי, אך בשלשה ושלשה כן סמכינן אסתם אינשי, ואפשר דהסברא בזה כנ"ל בשם הלבוש דלפריצות כזו לא חשדינן סתם אינשי. אכן בפרוצים ידועים אסור, דאכתי חשידי אף על האי פריצות.

מיהו אכתי צ"ב דהא הרמב"ם לא אשמעינן חילוק בין סתם אינשי לפרוצים, דהא סתם בהאי דינא להיתר דבהרבה והרבה אין חוששין ליחוד, ומנ"ל לחלק בהכי. ועוד עד כמה דמשווי לן כפרוצים ואפי"ה היתר בהרבה והרבה, על כרחך נראה דטעמו דבכה"ג לא הוי מקום יחוד, דבהרבה כי האי הוי כעומדים ברה"ר, וכמשנת"ל בשם הרד"ל, מעתה שפיר יש להתיר זאת אף בפרוצים, וכן נקט בפני משה (ס"ק ח'), בעצי ארזים דייק נמי מהטור שכל' בדיון אנשים מבחוץ ונשים מבפנים או איפכא ופירשה אשה אחת לבין הנשים, ולטור מיירי התם בפרוצים- משמע דוקא בפירשה ושאר הנשים נשארו בחדר לא מירתתא, הא אם כולם יחד אין יחוד, משמע דגם בפרוצים שייך האי דינא. אך כ' דמדברי תוס' משמע קצת לאיסור. מיהו בפני משה דחה ראיתו מתוס' והסיק דאין ספיקא של שאר הפוסקים מוציא מידי ודאי של הרמב"ם. וכן בבית משה (יא')- נקט להתיר, א. מסתימת הרמב"ם להתיר. ב. צירוף דעת רש"י שאיש אחד עם ג' נשים שרי.)

"תבנא לדינא"

נתבאר דפליגי האחרונים אי איכא התירא דהרבה נשים עם הרבה אנשים בפרוצים. ולדינא ההוראה להחמיר. בפרט דבהאי הלכתא חמירתא דיחוד ידועים דברי הרמב"ם (פכ"ב מאיסו"ב ה"ח-כ) אין לך דבר בכל התורה כולה שהוא קשה לרוב העם לפרוש אלא מן העריות וכו', לפיכך ראוי לו לאדם לכוף יצרו בדבר זה ולהרגיל עצמו בקדושה יתירה ובמחשבה טהורה ובדעה נכונה כדי להנצל מהן, ויזהר מן הייחוד שהוא הגורם הגדול וכו'. עוד מקובלנו ממרן בעל שבה"ל דאף ביחוד דרבנן יתכן דלא מקילינן בספקות ולא אמרינן סד"ר לקולא. (שבה"ל ח"ג קפג') הלכך ישמע חכם ויוסיף לקח.

"להודות ולהלל בהירפא בנינו פנחס אלטר בן אסתר לאיווש"ט"

